

REGIMUL JURIDIC AL DELIMITĂRII TERITORIILOR COLECTIVITĂȚILOR LOCALE

Sergiu CORNEA,
doctor, conferențiar universitar, prorector,
Universitatea de Stat „B.P.Hasdeu” din Cahul

L'article vise le problème de l'organisation administrative du territoire. On

SUMMARY

examine les principes essentiels qui déterminent la délimitation du territoire de l'Etat dans des unités territoriales-administratives. On y analyse l'état actuel de la division territoriale de la République de Moldova ainsi que les modalités de solution de divers problèmes liés de la délimitation territoriale locale.

54

Administarea publică, nr. 1-2, 2007

(Sforșit. Onceput on numărul 4-2006)

Modul de consultare prin referendum a locuitorilor satului (comunei), orașului (municipiului) asupra problemelor de importanță deosebită pentru unitatea teritorial-administrativă și determinarea problemelor specifice apreciate ca fiind de importanță deosebită sunt stabilite, on condițiile legii, de Statutul unității teritorial-administrative.

Referendumurile locale și adunările generale, convocate din inițiativa cetățenilor asupra problemelor de importanță deosebită pentru unitatea teritorial-administrativă, se organizează și se desfășoară on condițiile Legii cu privire la organizarea și desfășurarea întrunirilor nr.560-XIII din 21 iulie 1995 și ale Codului electoral.

Referendumurile, adunările cetățenilor, consultările, audierile publice și convorbirile se pot organiza on toate localitățile componente ale unității teritorial-administrative sau numai on unele dintre acestea. Adunările cetățenilor sunt organizate pe sate - on mediul rural, și pe sectoare sau străzi - on mediul urban. Adunările cetățenilor, consultările, audierile publice și convorbirile pot fi desfășurate din inițiativa primarului sau a consiliului local. Informarea locuitorilor privind scopul, data și locul desfășurării acestor adunări se efectuează prin mijloacele de informare on masă, inclusiv prin afișare.

Adunarea se consideră valabilă dacă la ea este prezentă majoritatea populației unității teritorial-administrative cu drept de vot. Desfășurarea

adunărilor, consultărilor, audierilor publice și convorbirilor, precum și toate propunerile se consemnează într-un proces-verbal și se onaintează primarului sau consiliului local. Decizia, luată de primar sau de consiliul local după examinarea propunerilor făcute on cadrul adunării, se aduce la cunoștința cetățenilor on termen de 5 zile on modul și prin mijloacele stabilite de statut¹⁶.

Trebuie menționat faptul că potrivit art. 34, alin.1, pct.1, lit.e din Legea nr. 123-XV din 18.03.2003, primarul satului, orașului, on virtutea atribuțiilor sale, poate iniția desfășurarea referendumului local, alte măsuri de consultare a populației on probleme locale de interes deosebit; măsurile prevăzute de lege, privind desfășurarea ontrunirilor publice. On afară de primari, referendumul local, potrivit prevederilor art.180 al Codului electoral, poate fi inițiat de: a) 1/2 din numărul consilierilor aleși; b) de 10 la sută din numărul cetățenilor cu drept de vot care domiciliază pe teritoriul unității teritorial-administrative respective.

On opinia Curții Constituționale, exprimată prin Hotărrea nr.12 din 05.03.2002, pentru consultarea cetățenilor, on sensul dispozițiilor constituționale și legale, pot fi identificate și utilizate și alte soluții, on particular, soluții tradiționale și specifice Republicii Moldova, cum ar fi sondajele de opinie, ședințele publice ale consiliilor, adresările comunităților locale on probleme concrete, confirmate prin semnăturile locuitorilor unităților teritorial-administrative și altele. Prin aceste modalități, deși unele neinstituționalizate, constată Curtea,

se urmărește participarea cetățenilor la procesul de luare a deciziilor și se asigură condițiile necesare pentru ca hotărrea luată ontr-o problemă de interes major să fie conformă cu voința reală a colectivității locale respective¹⁷.

Legea nr. 764-XV din 27.12.2001 a redus de la 2500 la 1500 numărul de locuitori, necesar pentru formarea unității teritorial-administrative de sine stătătoare, ceea ce a avut drept urmare modificarea numărului unităților teritorial-administrative. Numărul unităților teritorial-administrative de nivelul II s-a majorat de la 10 la 32, iar celor de nivelul I s-a majorat cu 240 unități¹⁸.

După cum am menționat, o unitate teritorial-administrativă de sine stătătoare se poate forma dacă are o populație, de regulă, de cel puțin 1500 de locuitori și dispune de mijloace financiare suficiente pentru onținerea aparatului primăriei și instituțiilor sferei sociale. Formarea unei unități teritorial-administrative de sine stătătoare cu un număr de locuitori mai mic de 1500 de locuitori poate fi stabilită de către Parlament, prin lege organică, doar on cazuri excepționale.

Modificarea limitelor teritoriale ale colectivităților locale. Modificarea hotarelor unității teritorial-administrative, cauzată de necesitatea transferării localităților dintr-o unitate teritorial-administrativă on alta, precum și transferarea centrului administrativ se efectuează de către Parlament după consultarea cetățenilor.

Clasarea localităților la categoria municipiilor și orașelor, stabilirea și modificarea hotarelor extravilanului lor se hotărăsc de către Parlament la

propunerea consiliilor locale respective după consultarea cetățenilor.

Pentru examinarea de către Parlament a chestiunilor organizării teritorial-administrative trebuie prezentate următoarele documente și materiale:

a) la formarea și desființarea unităților teritoriale autonome cu statut juridic special și raioanelor, comasarea și decomasarea raioanelor, stabilirea și transferarea centrelor lor administrative:

- caracteristica economică a unității teritoriale autonome cu statut juridic special și a raionului;

- harta schematică cu modificările propuse;

b) la formarea, comasarea, decomasarea și desființarea comunelor și satelor (ca unități teritorial-administrative), transferarea centrelor lor administrative:

- deciziile consiliilor (sătesc, comunal și municipal, raional);

- decizia adunării generale a locuitorilor localității sau a adunării reprezentanților lor;

- caracteristica economică a unității teritorial-administrative, a sectorului municipiului;

- harta schematică cu modificările propuse;

c) la stabilirea și modificarea hotarelor raioanelor, municipiilor, comunelor și satelor (ca unități teritorial-administrative), stabilirea și modificarea hotarelor extravilanului municipiilor și orașelor:

- deciziile consiliilor locale respective;

- decizia adunării generale a locuitorilor localității sau a adunării reprezentanților lor;

- caracteristica economică a unității teritorial-administrative, a localității;

- harta schematică cu modificările propuse;

e) la onregistrarea și scoaterea din evidență a localităților:

- deciziile consiliilor (sătesc, comunal și raional);

- informația-caracteristică a localității;

- harta schematică a locului on care să fie indicată poziția localității.

Caracteristica economică trebuie să cuprindă următoarele componente:

a) date privind numărul gospodăriilor individuale, al locuitorilor, inclusiv al muncitorilor, funcționarilor etc.; lista principalelor întreprinderi industriale, de construcții, transport și altor întreprinderi și organizații;

b) date privind gospodăria comunală, fondul de locuințe, instituțiile social-culturale, întreprinderile comerciale și de deservire socială, bugetul anual (venituri și cheltuieli);

c) date privind structura și numărul de personal, existente și prevăzute on legătură cu propunerile făcute, ale organelor executive ale consiliilor și subdiviziunilor lor, sursele de acoperire a cheltuielilor suplimentare pentru întreținerea lucrătorilor din organele administrației publice, dimensiunile teritoriului unităților teritorial-administrative, localităților cu indicarea principalilor beneficiari ai folosinței pământului;

d) denumirea celei mai apropiate stații de cale ferată și distanța de la localitatea respectivă până la ea;

e) propunerile referitoare la denu-

mirea raionului, municipiului, orașului, comunei, satului¹⁹.

Reședința și denumirea unităților teritorial-administrative. Teritoriul colectivităților locale comportă un centru de gravitate juridică care este reședința, unde este amplasat sediul autorităților publice locale și serviciile comunitare. Reședințele unităților teritorial-administrative sunt stabilite prin lege. Satul în care oșii au sediul consiliul sătesc (comunal), potrivit art.5, pct.4 al Legii privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova nr. 764-XV din 27.12.2001, este numit sat-reședință. Comuna poartă denumirea satului-reședință.

Art.10 (pct.2,3) al aceleiași legi stabilește că orașul în care oșii au sediul consiliul raional este numit oraș-reședință și unitățile teritorial-administrative de nivelul II – raioanele, poartă denumirea orașului-reședință.

Constatăm, astfel, faptul că un rol important în identificarea unităților teritorial-administrative îl are denumirea lor. Titulatura unității teritorial-administrative este stabilită prin Legea privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova nr.764-XV din 27.12.2001²⁰.

Numele localităților au funcționat și s-au dezvoltat timp de veacuri. Sensul, conținutul și evoluția lor ne pot oferi informații prețioase referitor la evoluția colectivităților locale de-a lungul timpului. Constatăm că numele localităților moldovenești oșii au originea în surse foarte variate:

Relief, condiții naturale: Bălți, Bulhac, Văleni, Volcele, Poiana, Cîmpul Drept, Izvoare, Bulhac, Valea, Valea Verde, Codru, Codreni, Chetriș, Piet-

rosu, Piatra.

Fortificații militare și locuri ontărite. Palanca (ontăritură rudimentară), Parcani (ontăritură, reședință), Tabăra (loc ontărit, unde staționează o oaste, lagăr militar).

Locul unor așezări izolate, construcții, locuințe, adăposturi în comp: Bordee, Varnița, Velnița, Văraia, Chilioara, Chiua, Coșara, Crama, Coșla, Odaia, Prisaca, Ratuș, Moara Domnească, Sătuc.

Antroponime. Cele mai vechi provin de la numele conducătorilor de obști, iar ulterior, de la numele primilor locuitori sau proprietari: Ostăpceni, Procopinți, Bubueci, Bălăsinești, Vărzărești, Vulcănești, Gangura, Goian, Grătiești, Chiperceni, Coropcenii, Micleușeni, Milești, Mihuleni, Pistruieni, Pocșești, Pănăsești, Rezeni, Râspopeni, Unchitești, Vărzărești, Grozești, Costești, Mănești, Onești, Avrămeni, Drăgușeni, Nicoreni, Caplani, Roșcani, Răducani, Șișcani.

Personalități istorice: Decebal, Alexandru cel Bun, Ion Vodă, Alexandru Ioan Cuza.

Starea socială, fiscală administrativă sau juridică a membrilor societății: Ocnița-Răzăși, Ocnița-Țărani, Mazoleasca, Răzeșia, Țărăncuța.

Funcții din ierarhia administrativă a statului medieval: Visterniceni, Vorniceni, Păhărnicieni, Stolniceni.

Servicii și obligațiuni militare ale locuitorilor: Volontirovca, Vonători, Lipcani, Semenii.

Meserii sau meșteșuguri ale locuitorilor: Dubăsari, Cărbunari, Obădari, Rotari, Stanțieri, Sobari, Vonători.

Faună: Albina, Bobocica, Cucoara, Gosca, Drochia, Căprești, Bursuc, Cioara, Cioarești, Iepureni, Prepelița,

Vulpești.

Floră: Salcia, Frasin, Floriceni, Florica, Floricica, Florești, Floreni, Mereni, Trestieni, Plop, Plopi, Secăreni, Ulmu, Nucăreni.

Nume topice de proveniență sovietică: Bucuria, Victoria, Glavan, Zorile, Cotovscoe, Lazo, Luminița, Pervomaisc, Vinogradovca, Malinovscoe, Lebedenco, Miciurin, Ceapaevca, Ilciovca, Drujba, Mirnoe, Maiscoe, Octeabriscoe, Crasnoarmeiscoe, Rassvet.

Multe localități din Republica Moldova au nume provenite din alte limbi:

Toponime de origine slavă: Lipnic, Lozova, Naslavcea, Peresecina, Sadova, Horodiște, Belavinți, Visoca, Voroncăuți, Zahorna, Climăuți, Copanca, Corjeuți, Criva, Molovata, Ustia, Hrușova, Lugovoe.

Toponime de origine turcă: Bender, Căinari, Tașloc, Ciobalaccia.

Toponime de origine tătară: Abaclia, Agichioi, Acui, Baurci, Borogani, Gaidar, Hagimus [89], Caragaci, Cazaclia, Comrat, Sucleia, Taraclia, Tomai, Șamalia ș.a.

Toponime de origine găgăuză: Avdarma, Baurci, Dezghingea, Joltai, Etulia, Congaz²¹.

În perioada sovietică denumirile multor localități din Republica Moldova au fost schimbate sau denaturate prin rusificarea transcrierii. După prăbușirea sistemului sovietic a devenit inevitabilă revenirea la denumirile tradiționale ale localităților. La 28 septembrie 1990, Prezidiul Sovietului Suprem al R.S.S. Moldovenești „cu scopul de a reglementa scrierea denumirilor oficiale de localități și de alte unități teritorial-administrative ale

R.S.S. Moldovenești, de a onlătura inexactitățile și greșelile on scrierea lor on limba moldovenească, de a transcrie corect on limba rusă toponimele moldovenești, redond exact pronunțarea lor națională” a adoptat Hotărârea nr.3757-XI prin care a stabilit denumirile oficiale ale localităților și a unităților teritorial-administrative²².

Problemele denumirii satelor (comunelor), orașelor (municipiilor) și raioanelor sunt soluționate on baza Regulamentului cu privire la modul de soluționare a chestiunilor organizării administrativ-teritoriale a Republicii Moldova, aprobat prin Legea nr.741 din 20.02.96²³.

Denumirea, schimbarea denumirii și revenirea la denumirile istorice ale raioanelor, municipiilor și sectoarelor lor, orașelor, comunelor și satelor se hotărăsc de către Parlament, pornind de la interesele naționale, condițiile economice și geografice, tradițiile istorice, culturale, naționale, modul de trai, alte particularități locale.

La examinarea problemelor respective Parlamentul i-a on considerație deciziile consiliilor locale respective, adoptate on urma consultării cetățenilor. Consiliul raional, municipal, orașenesc, comunal sau sătesc face nemijlocit Parlamentului propuneri privind denumirea, schimbarea denumirii sau revenirea la denumirile istorice ale unităților administrativ-teritoriale și localităților, trebuind să prezinte următoarele documente și materiale:

- demersul și decizia consiliului local respectiv cu argumentarea caracterului rațional al propunerilor făcute;
- decizia adunării generale a lo-

cuitoarelor localității sau a adunării reprezentanților lor.

La denumirea, schimbarea denumirii și revenirea la denumirile istorice ale unităților teritorial-administrative nu se admite conferirea acelor denumiri pe care deja le poartă alte unități teritorial-administrative din republică, cu excepția revenirii la denumirea istorică a comunelor și satelor, cond se admite repetarea unei denumiri, cu condiția că în cadrul raioanelor respective nu sunt localități cu aceeași denumire. Legea interzice schimbarea denumirilor tradiționale ale localităților ce țin de moștenirea istorică, națională și culturală a țării.

În cazul comasării a două sau mai multor localități într-o singură localitate, Parlamentul, în baza deciziilor consiliilor respective și ale adunărilor generale ale locuitorilor din localitățile unde nu este consiliu local, păstrează pentru ea denumirea localității care are un număr mai mare de locuitori. O altă denumire localității comasate i se poate conferi doar în cazuri excepționale²⁴.

Denumirile localităților se indică în limba de stat, dar, după caz, la decizia autorităților administrației publice locale, și în altă limbă, în conformitate cu legislația în vigoare. În localitățile cărora le-a fost acordat statut special de autonomie, denumirile nominalizate se indică și în alte limbi oficiale, stabilite prin legile respective²⁵.

Evidența unităților teritorial-administrative. Evidența și identificarea centralizată a unităților teritorial-administrative și a localităților din Republica Moldova se realizează prin intermediul Sistemului informațional automatizat „Registrul de stat al

unităților administrativ-teritoriale și al străzilor din localitățile de pe teritoriul Moldovei”.

Acest sistem reprezintă clasificatorul automatizat al unităților teritorial-administrative (raioane, orașe (municipii), sate (comune), localități, inclusiv cele desființate) și elementele de bază ale infrastructurii urbane (străzi, clădiri).

Determinarea juridică a organizării teritorial-administrative se efectuează în conformitate cu Legea privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova, nr.764-XV din 27 decembrie 2001.

Determinarea tehnică a hotarelor unităților teritorial-administrative și a localităților țin de competența subdiviziunilor teritoriale ale Agenției de Stat Relații Funciare și Cadastru.

Deputatemei pentru înregistrarea unităților teritorial-administrative și a localităților servesc următoarele documente:

a) actul legislativ, care stabilește modul formării, comasării, decomasării, desființării, denumirii, schimbării, subordonării, categoria unității teritorial-administrative, și a localităților, centrele administrative și hotarele lor;

b) planul unității teritorial-administrative cu reprezentarea hotarelor acestora;

c) actul de stabilire a hotarelor unităților teritorial-administrative, cu anexarea descrierii lor și catalogul de coordonate a punctelor de cotitură.

Scoaterea din evidență a unităților teritorial-administrative și a localităților se efectuează în temeiul următoarelor documente:

a) actul legislativ care stabilește

desființarea, comasarea / divizarea unității teritorial-administrative sau a localităților;

b) planul unității teritorial-administrative respective.

Descrierea unităților teritorial-administrative de nivelul II conține următoarele date: a) codul, conform

numărului de ordine al unității de nivelul II on limitele statului; b) data formării; c) statutul; d) denumirea; e) data onregistrării; f) data și temeiul scoaterii din evidență; g) suprafața teritoriului raionului și datele referinței geodezice (cartografice și topogra-

BIBLIOGRAFIE

1. Hotărrea Curții Constituționale pentru controlul constituționalității Legii nr. 764-XV din 27 decembrie 2001 „Privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova” nr.12 din 05.03.2002. On: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.40-42 din 21.03.2002.

2. Popescu, Corneliu-Liviu. Autonomia locală și integrarea europeană. București, 1999, p. 32-35.

3. Preda, M. Criteriile ce trebuiesc avute on vedere pentru ombunătățirea organizării administrative a teritoriului României. On: Dreptul, 1995, № 8, p.43.

4. Somboteanu, A. Reforma Administrației Publice on Republica Moldova. Chișinău, 2001, p.78.

5. Creangă, I., Uțică, O. Organizarea administrativă a teritoriului. Chișinău, 2001, p.38-39.

6. Matei C. Problemele organizării teritoriale a societății // Reformele economice on Republica Moldova și România: realizări, tendințe, probleme. Chișinău, 1998, p.64.

7. Reforma administrației publice: controversalele problemelor care bat la ușă // Administrarea publică, nr.3, 1998, p.17.

8. Municipiile și unitățile teritorial-administrative din componența lor sunt incluse on Anexa nr.2 a Legii nr.764-XV din 27.12.2001.

9. Экономическое обозрение, nr.44, 2004, p.34.

10. Forum, nr.9, 2004, p.3.

11. Monitorul Oficial al Republica Moldova, nr. 31-32 din 09.06.1995.

12. Raioanele și unitățile teritorial-administrative din componența lor sunt incluse on Anexa nr.3 a Legii nr.764-XV din 27.12.2001.

13. Legea privind Statutul-cadru al satului (comunei), orașului (municipiului) nr.436-XV din 06.11.2003. On: Monitorul Oficial al Republica Moldova nr.244-247/972 din 12.12.2003.

14. Carta europeană a autonomiei locale. On: Culegere de acte normative on domeniul funcționării autorităților administrației publice locale. Chișinău, 2004, p.69-72.

15. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.20-21 din 04.04.1996.

16. Legea privind Statutul-cadru al satului (comunei), orașului (municipiului) nr.436-XV din 06.11.2003. On: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.244-247 din 12.12.2003.

17. Hotărârea Curții Constituționale pentru controlul constituționalității Legii nr. 764-XV din 27 decembrie 2001 „Privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova” nr.12 din 05.03.2002. On: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.40-42/7 din 21.03.2002.

18. Jurnal de Chișinău, 3 mai, 2002, p.7.

19. Pct.17, 18 ale Regulamentului cu privire la modul de soluționare a chestiunilor organizării administrativ-teritoriale a Republicii Moldova aprobat prin Legea nr.741 din 20.02.96. On: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.20-21 din 04.04.1996.

20. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.16/53 din 29.01.2002.

21. A se vedea: 1) Anexele nr.2-5 ale Legii privind organizarea administrativ-teritorială a Republicii Moldova nr.764-XV din 27.12.2001. On: MO nr.16/53 din 29.01.2002; 2) Eremia A. Tainele numelor geografice. Chișinău, Știința, 1986; 3) Eremia A. Nomenclatorul localităților din Republica Moldova. Chișinău, CIVITAS, 2001; 4) Cibotaru, V. Aspecte istorico-geografice ale toponimiei din Basarabia (sec.XIX-XX). On: Analele științifice ale Universității de Stat din Moldova. Seria „Științe socio-umanistice”. Volumul III. Chișinău, 2003, p.181-183.

22. Veștile nr.3/57, 30.03.1990.

23. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.20-21 din 04.04.1996.

24. Pct. 9-13 ale Regulamentului cu privire la modul de soluționare a chestiunilor organizării administrativ-teritoriale a Republicii Moldova aprobat prin Legea nr.741 din 20.02.96. On: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.20-21/216 din 04.04.1996.

25. A se vedea: art.10 al Legii nr.382-XV din 19.07.01 cu privire la drepturile persoanelor aparținând minorităților naționale și la statutul juridic al organizațiilor lor. On: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.107/819 din 04.09.2001 (art.10 on redacția Legii nr.343-XVI din 22.12.05, on vigoare 06.01.06)

26. A se vedea: Hotărârea Guvernului Republicii Moldova despre crearea Sistemului informațional automatizat „Registrul de stat al unităților administrativ-teritoriale și al străzilor din localitățile de pe teritoriul Moldovei” nr.1518 din 17.12.2003. on: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.1-5/2